

تلاش خانوادگی برای نجات یوزها

گفت و گو با محیط بان باز نشسته طبسی که به همراه خانواده اش، ایده بکر و خلاقانه «کاروان یوز» را برای جلب توجه مردم به این گونه در معرض انقراض عملی کرده است

مجید حسین زاده | روزنامه نگار

پرونده

وقتی می دید که تعداد یوزپلنگ های ایرانی روز به روز در حال کاهش است، دلش راضی نمی شد که همین طور دست روی دست بگذارد و مثل یک تماشاگر، شاهد انقراض این گونه زیبا و باشکوه باشد. بعد از ۳۵ یا ۳۶ سال خدمت در سازمان محیط زیست به جای این که مقدمات را برای آسایش و آرامش بیشتر در دوران بازنشستگی فراهم کند، تصمیم پرچالش و سختی گرفت. او به همراه خانواده اش که همه شان دغدغه حفاظت از یوزپلنگ ها را داشتند، با فروش یک قطعه زمین و جور کردن چندین وام، آستین ها را بالا زد تا برای اطلاع رسانی و افزایش آگاهی مردم در این باره، کاروانی را راه بیندازد. کاروانی که قرار شد به استان های مختلف کشور سفر کند تا رو در رو با مردم در این باره صحبت کند. یوزپلنگ آسیایی یا یوزپلنگ ایرانی یا تیز پای آسیایی یک زیر گونه به شدت در معرض خطر انقراض از یوزپلنگ است که اکنون تنها چند ده قلا ده از آن در ایران یافت می شود. ایران از دهه ۱۹۷۰ به عنوان تنها زیستگاه یوزپلنگ های آسیایی شناخته شده است. آن ها را می توان در مناطق کویری کشور مان پیدا کرد که شامل قسمت هایی از استان های سمنان، یزد، خراسان شمالی، رضوی و جنوبی، کرمان و تهران می شود. در پرونده امروز زندگی سلام با آقای «بهمن نجفی» که به همراه همسرش این روزها با کاروان یوز برای فرهنگ سازی به استان های مختلف سفر می کند، گفت و گویی داشتیم که خواهید خواند. کاروان یوز او در زمان انجام این مصاحبه بعد از اردبیل و عبور از حاشیه دریای خزر، به دامغان رسیده بود.

تا امروز به ۲۳ استان سفر کردم

«نجفی» درباره این که با کاروان یوز تا امروز به چند استان برای افزایش آگاهی مردم سفر کرده است، می گوید: «به استان های مختلفی رفتم و تا امروز به ۲۳ استان سفر کردم. کارمان هم واقعا اثر مثبت داشته است. در این مدت با راننده های زیادی حرف زدیم که در مناطقی که یوزها تردد زیادی دارند، رانندگی می کردند و اصلا به این موضوع توجهی نداشتند. بعدها

یوزهای باقی مانده بیشتر در اطراف کویر مرکزی کشور مان هستند. البته در ایستگاه های جنوبی و شمالی کشور مان هم هستند؛ ولی خیلی کم. تقریبا جاهایی که یوزها حضور دارند، شناسایی و توسط اداره راهور و محیط زیست، همه جاها تابلو گذاری شده است، و ولی به دلیل نداشتن اعتبار و بودجه، زیر گذر های لازم برای آن ها ساخته نشده و تصادفات همچنان وجود دارد.» او درباره این که آماری از این تصادفات دارد یا خیر، می گوید: «در این سال ها، یوزهای زیادی تصادف کردند و زیر خودروها رفتند. زمانی که ما این طرح را در سال ۹۵ شروع کردیم در جاده مهریز، اردکان، یزد، راهور، طبس و ... حدود ۱۵ یا ۱۶ یوز زیر خودرو رفتند. در چند سال اخیر نه به آن شدت و آمار گذشته، اما همچنان این مشکل وجود دارد. دلیل کاهش این آمار، علاوه بر افزایش آگاهی مردم،

از کودکی دوست داشتم

محیط بان شوم

«نجفی» درباره این که ماجرای علاقه اش به محیط بانی و تلاش برای حفظ یوز ایرانی از کجا شروع شده است، می گوید: «من بعد از بازنشستگی در اواخر سال ۸۸ که بعد از ۳۲ سال خدمت رسمی و ۴۵ سالی که به صورت افتخاری در سازمان محیط زیست بودم، وارد پروژه یوزپلنگ ایرانی برای شناسایی مناطقی که آن ها زندگی می کنند، شدم. علاقه ام به طبیعت به کودکی برمی گردد. حتی در دوران دبستان به محیط بانی علاقه داشتم. در نوجوانی خیلی دوست داشتم که به سفر بروم. عاشق سفر و طبیعت بودم.»

کاروان یوز از سال ۹۵

راه افتاده است

از این محیط بان بازنشسته درباره کاروان یوز و شروع سفرهایش به دور ایران می پرسم که می گوید: «در سال ۹۵ وقتی متوجه شدم بیشترین خطری که یوزها را در کشور تهدید می کند، تصادفات جاده ای است، با خودم گفتم که نمی شود همین طور دست روی دست گذاشت و شاهد انقراض این حیوان بود. این موضوع خیلی آزارم می داد. جالب است بدانید که یوزپلنگ جابه جایی زیادی دارد و از طبس به یزد، از شاهرود به طبس، کرمان و ... برعکس می رود. بنابر این جای ثابتی ندارد. به همین دلیل با همسر تصمیم گرفتیم که کاروانی را راه بیندازیم تا هم ایده سفر رتن که از نوجوانی و جوانی داشتم، محقق شود و هم طبیعت گردی که ذاتا دوست دارم و هم کاری برای حفاظت یوزپلنگ ها کرده باشم.»

زمینم را فروختم تا پول

سفرهایم جور شود

از او می پرسم که آیا حقوق بازنشستگی کفاف خرید این کمپر و هزینه های سفر با آن را می دهد که می گوید: «من در سال ۹۵ یک کمپر درب و داغون آلمانی خریدم. ۵۶ یا ۵۷ ماه طول کشید تا آن را تعمیر و مجهز کردیم. برای این کار باید، هزینه می کردیم. یک قطعه زمین داشتم که آن زمان فروختم. باز هم یک مقداری کم آوردم بنابر این وام گرفتم. آن زمان تقریبا ۱۱۰ میلیون تومان هزینه کردم تا مقدمات شروع این طرح را فراهم کنم و شرایط برای تبلیغ و سفر با این کمپر فراهم شد.»

یوزپلنگ ها از پرتگاه

انقراض آویزان شده اند

از او درباره اهمیت جدی بودن خطر انقراض یوزپلنگ ها می پرسم که می گوید: «مردم باید اهمیت وجود یوز را بدانند و تعداد بسیار کمی در این باره اطلاعات کافی دارند. مردم باید بدانند که الان دیگر یوزپلنگ در حال انقراض نیست، بلکه از پرتگاه انقراض آویزان شده و شاید ما هم اکنون نهایتا ۳۰ یوز در کشور داشته باشیم. ما در دهه ۸۰ با دوربین گذاری که فقط در طبس انجام دادیم، حدود ۱۶ یوز در آن منطقه داشتیم. اولین عکس یوز آسیایی در جهان هم توسط من در طبس گرفته شد. در ۴ سالگی اش، آن عکس را گرفتم و زمانی که ۱۴ ساله شد، در منطقه نابینان تلف شد. در حالی که در مشاهدات ثابت شده یوزهای آفریقایی تا ۹ یا ۱۰ سال عمر می کنند، اما یوزپلنگ ما به همین شرایط خشن زیستی که وجود دارد، ۱۴ سال عمر کرد.»

تصویری از تصادف یک یوز در محدوده میانی عباس آباد

یوزها هم درآمدزای مهم برای چرخه طبیعت لازم هستند

یکی از سوالات رایج مردم از «نجفی» درباره اهمیت یوزهاست. این حیوانات چقدر مهم هستند که او حاضر شده است از استراحت بعد از بازنشستگی اش بزند و تصمیم تحسین برانگیز راه انداختن کاروان یوز را بگیرد؟ خودش این طور پاسخ می دهد: «یوز می تواند سرعش را در ۳ ثانیه به ۷۰ یا ۸۰ کیلومتر برساند و در فاصله ۵۰۰ متر به ۱۰۰ تا ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت. همچنین می تواند خرگوش را شکار کند تا تعداد آن ها متعادل شود. جالب است بدانید که اگر یوزها در چرخه محیط زیست نباشند، تعداد خرگوش ها با زاد و ولد زیاد از کنترل خارج و برای محصولات کشاورزان در دسر ساز می شود. از لحاظ طبیعت گردی و جنبه گردشگری هم بسیاری از

چون حمایت نشدم، سال گذشته خانه ام را هم فروختم

به این سفرها و تبلیغاتم ادامه دهم، چون هیچ کمکی به مادر این سالها نشده است. البته علاوه بر من، بچه هایم هم پیگیر این کار هستند، چون مایک خانواده زیست محیطی هستیم. همسر هم می گوید که در این زمینه باید فعال باشیم و هر کاری از دست مان برمی آید، انجام دهیم.»

از «نجفی» درباره حمایت ها برای اجرای این طرح توسط مسئولان می پرسم که می گوید: «علاوه بر فروختن زمین و وام هایی که گرفتم، حتی من سال گذشته، دوباره پول کم آوردم و خانه ام را هم فروختم و ملکی با یک زیر بنا و متر از کمتری خریدم تا بتوانم

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

یک شنبه ۱۹ شهریور ۱۴۰۲
۲۴ صفر ۱۴۴۵ • ۱۰ سپتامبر ۲۰۲۲
شماره ۲۱۳۰۵

۲۵۲۴

مسیر ۳۰۰ کیلومتری برای ما

روز طول می کشد

او درباره کمبری که به خود ویش وصل کرده است، می گوید: «کمپر فقط برای این است که در سفرها کرایه خانه ندیم و بتوانیم ارتباط بهتری با مردم برقرار کنیم. خیلی آرام و با توقف های زیاد مسیر را طی می کنیم، چون مقصد برای ما مهم نیست. به طور مثال، یک مسیر ۳۰۰ کیلومتری که ممکن است همه در ۳ یا ۴ ساعت طی کنند، برای ما ۳ یا ۴ روز طول می کشد. داخل کمپر فقط برای استراحت و مثل یک سوئیت کوچک است. یک سری بروشور تبلیغاتی هم داشتیم که الان تمام شده. با امکاناتی که الان دارم، فقط می توانم بروم و حرف بزنم. سال گذشته همین بنرهای دور کمپر خراب شد که مجبور شدم همه را عوض کنم. راننده ها وقتی ماو این کمپر که تمام ضلع هایش به نقش یوز تزیین شده، می بینند، جمع می شوند و ما هم در هر جایی که اجتماع راننده هاست، برای مردم در این باره صحبت می کنیم؛ هر جایی مثل محل توقف راننده های وسایل سنگین، سبک، مجتمع های بین راهی، مدارس، محل های اسکان و ...»

بیشترین سوال مردم

در باره مواجهه با یوزپلنگ است

«هر جایی که توقف می کنیم، مردم خیلی زود جمع می شوند و علاقه مندانده می ایستند و به صحبت های ما گوش می کنند. افراد مختلف با جایگاه اجتماعی مختلف، سطح اقتصادی و ... می آیند و گوش می دهند.» «نجفی» ادامه می دهد: «ما در این میان توضیح می دهیم که یوز چطور گونه ای است، چه رفتاری دارد و چگونه می شود از آن حفاظت کرد، اساسا اهمیت حفاظت از یوزپلنگ آسیایی چیست و هدفمان از این کار، آموزش و اطلاع رسانی درباره جزئیات زندگی و نحوه مواجهه مردم با یوزپلنگ ایرانی است. یک باریک اتوبوس و رز شکارها بودند، ایستادند و بعد از شنیدن توضیحات ما قول دادند که در پیچ های شان در حد توان برای یوزها تبلیغ کنند و سفیرهای ما شوند. مرتب مردم ما را نگاه می دارند و خاطرات خود را از نحوه مواجهه با یوزپلنگ در جاده می گویند یا سوال هایی دارند که اگر با یوزپلنگ مواجه شدند، چطور باید با آن برخورد کنند.»

تا زنده هستم، این کار را ادامه می دهم

از او می پرسم تا چه زمانی به این کار ادامه خواهد داد که می گوید: «تا زنده هستم، با این کاروان یوز سفر خواهم رفت، اطلاع رسانی می کنم و امیدوارم تا زمانی که زیر گذرهای لازم را احداث کنند و حفاظت از زیستگاه ها کامل شود، اعتبارات لازم برسد و ... حداقل ما با آموزش به راننده ها بتوانیم کاری کنیم که یک یا دو جفت یوز زنده بمانند. نگرانی اصلی من این است که اگر به همین منوال پیش بروم، در ۱۰ سال آینده که جاده ها زیاد می شود، خودروها بیشتر می شود، جاده ها دوباره می شود و ... یوزی برای مان باقی نماند و مثل شیر نشود یا مثل ببر مازندران یا ... نگرانی ما از این است و به همین دلیل، تلاش و آموزش خانواده ما ادامه خواهد شد.» او در پایان درباره استفاده از طرح یوز روی پیراهن بازیکنان تیم ملی برای جام جهانی ۲۰۱۴ هم می گوید: «هیچ کاری بی تاثیر نیست. آن اتفاق باعث جلب توجهات جهانی به یوز ایرانی شد و بسیار مهم بود، اما هنوز باید تلاش زیادی برای فرهنگ سازی در این زمینه انجام شود.»